

پیامبر گرامی اسلام (ص) فرمودند: «هر که همسر اختیار کند، نیمی از دینش را محفوظ نگه داشته، پس باید در نیم دیگرش از خدا بترسد.» مر حوم آیت الله مجتهدی تهرانی در شرح این حدیث، می گوید پیامبر خدا (ص) فرمودند «بدترین مردگان شما آن کسی است که وقتی می میرد زن نداشته باشد.» در روایتی دیگر پیامبر گرامی اسلام (ص) می فرمایند: «اکثر اهل النار العذاب؛ بیشترین اهل جهنم انسان های بی همسر هستند.» (منبع من البحیره الفقیه، ج ۳، ص ۲۵۱)

اصل قضیه «عشق» است

اصل قضیه ازدواج، عشق و محبت است. اگر در زندگی، عشق و محبت وجود داشته باشد، سختی های بیرون از خانه آسان خواهد شد. برای زن هم سختی های داخل خانه آسان خواهد شد. به همه جوانان توصیه می کنم در همه امور زندگی، سادگی را رعایت کنند. همه چیز از مراسم ازدواج شروع می شود. اگر ساده برگزار شد قدم بعدی هم ساده می شود اما اگر رفتید پی آن مجلس کذایی اعیان و اشراف، طاغوت رادرست کردید، دیگر نمی توانید در خانه کوچک با وسایل مختصر زندگی کنید. از همان روز های آغازین، پایه زندگی را بر اساس سادگی و ساده زیستی بگذارید تا زندگی بر خودتان و خانواده و مردم جامعه آسان شود. (رهبر معظم انقلاب ۲۰ تیر ۱۳۹۴)

سرمایه اجتماعی

گفت و گو با حجت الاسلام محمد برمایی

درباره فرهنگ سازی ازدواج برای جوانان امروزی

براساس نیاز روز

پدران و مادران ما حتما به یاد دارند و شاید هم برای ما بارها ماجرای ازدواج هایی را تعریف کرده باشند که به واسطه معرفی یکی از آشنایان یا بزرگ فامیل صورت می گرفته؛ ازدواج هایی که اتفاقا به دلیل شناخت ۲ خانواده بسیار هم موفق بوده است. در قدیم معرف ها یا همان واسطه گران ازدواج افرادی مصلح، خیر خواه و متدین بودند که برای رضای خدا خانواده ای که دختر داشت را به خانواده دیگر که پسری در شرف ازدواج داشت معرفی می کردند. امروزه این نوع ازدواج که به ازدواج سنتی معروف شده است مورد قبول بسیاری از جوانان نیست. حجت الاسلام محمد برمایی، استاد دانشگاه شهید بهشتی و کارشناس خانواده با تأکید بر نقش مثبت واسطه گری در امر ازدواج می گوید: «در فضای مدرن امروز لازم است از ظرفیت فضای مجازی برای معرفی جوانان به همدیگر استفاده کنیم، اما متأسفانه برخی سایت های همسر یابی به دنبال سودجویی و دوست یابی هستند و موضوع ازدواج دغدغه نیست.» در گفت و گو با حجت الاسلام برمایی به این موضوع پرداخته ایم که چرا روش های سنتی در ازدواج مورد اقبال جوانان نیست؟

سرمقاله

ازدواج های دیروز و امروز عشق سه سوت ه!

مادر بزرگی داشتم که طبقه پایین منزل مان زندگی می کرد؛ در واقع مادر پدر بزرگم که ما او را مادر بزرگ صدا می کردیم. خانه ما هم برای پسرش بود که می شد پدر بزرگم؛ پدر پدرم. اتاق روی پشت بام را هم برای عموم کنار گذاشته بودند که در شرف ازدواج بود. عمو جان در حال تمام کردن دانشگاه و آماده شدن برای دوران سربازی بود. همیشه حرف خواستگاری در این خانه می رفت و می آمد. یادم هست یک بار که عمه کوچکم داشت با عمو در مورد یکی از دختر خانم های فامیل حرف می زد، صدایشان بالا رفت و گفت و گوی خواهر و برادری به یکی از مشاجرات روزمره خانه تبدیل شد. از عمه اصرار: «این مدل دخترها برای زندگی خوب است» و از عمو انکار: «تو که خودت هنوز زن خانه نشدی چه می دانی که چه دختری برای زندگی خوب است؟» مادر بزرگم (مادر پدر بزرگ) هم که نگویم چه نگرانی های پر دغدغه ای داشت، چپ می رفت و راست می آمد که باید سریع برای این پسر زن بگیرد. هر شب که سرم را روی بالش می گذارم فکر عذاب بودنش خواب به چشمم نمی آورد. پسر بالغ نباید مجرد بماند و... به زمین و زمان سپرده بود که برای عمو جان مان دختر پیدا کنند. پیشنهاد های خاله و عمه و خانم همسایه و فلان پیرزن قدیمی محل بود که از در و دیوار خانه سرازیر می شد. همه دست در دست عزیز (مادر پدرم) دختر معرفی می کردند.

سال ها گذشت. هفته پیش بود که داشتم با نسترن صحبت می کردم. می گفت دوست داشتم یکی همسر باشد که بیشتر همدیگر را می فهمیدیم. بچه بودم. هیجان ازدواج مرا به «بله گفتن» سوق داد. الان که دوران هیجانم وارد کردم می گویم ای کاش فرد عاقلی را میانه دار می کردم. گفتیم: «مگر ۲۳ سال پیش مادر و پدرت به کسی اجازه میانه داری دادند. آنها هم خودشان همدیگر را پسندیدند و حالا زندگی خود را تا اینجا رساندند.» گفت: «مشکل اینجا است که آن سال ها با وجود اینکه بدون واسطه ازدواج کردند، انگار جو متفاوت بود. دختر و پسر خیلی هم بدون فکر جلو نمی رفتند. انگار باید عقل را حداقل برای خودشان فاکتور می کردند. اما امروز همه چیز شده دو سوت! دو سوت ه آشنا می شویم! دو سوت ه عاشق می شویم! دو سوت ه هم...»

گفتم دختر عمو جان نگرانی چاره کار نیست. حتی اگر آن زمان انتخابت در سست نبوده و جای فکر داشته، الان می توانی با مشورت گرفتن از آدم های این کاره ماهی را، تازه از آب بگیری. شیرین کردن زندگی، سازش با مشکلات و یا حتی خدای نکرده در گزینه آخر، طلاق! راه های پیش روی هستند که نه من و تو و نه همسرت نمی توانیم مطمئن پیشنهاد بدیم و قطعی انتخابشان کنیم. کار را باید به کار دان بسپاریم.

چرا واسطه گری در ازدواج مانند آنچه در گذشته بود، کارکرد خود را از دست داده است؟

واسطه گری، سرمایه ای اجتماعی است اما اکنون مهجور واقع شده هم از سوی حاکمیت و هم قانونگذار و تصمیم گیرندگان فرهنگی مورد ظلم قرار گرفته است و از آن طرف هم در فضاهای غیر رسمی می بینیم برخی سایت های که به نام همسر یابی راه اندازی می شود دچار ابتذال و اختلال ارتباطی شده و به ازدواج ختم نمی شود. واقعیت را باید بپذیریم که در دنیای مدرن که به شدت از روش های سنتی فاصله گرفته، نمی توانیم با شیوه های سنتی به دنبال ازدواج جوان ها باشیم. در جامعه سنتی مردم راحت تر همدیگر را پیدا می کردند، راحت تر به هم اعتماد می کردند، اما اکنون در جامعه ای زندگی می کنیم که تکنولوژی های به روزی دارد و نیاز های آدم ها متفاوت شده است. در گذشته واسطه گری از ازدواج به واسطه افرادی بود که انسان های مصلح، خیر خواه و متدینی بودند که دغدغه شان ازدواج جوان ها بود. برای پول هم این کار را نمی کردند بلکه واسطه گری را برای ثواب و رضای خود انجام می دادند. اکنون هم افرادی هستند که با همین نیت به دنبال معرفی خانواده ها و ازدواج جوانان هستند اما باید قبول کنیم بسیاری از جوانان امروز این روش را نمی پسندند.

چگونه می توانیم از واسطه گری به عنوان سرمایه اجتماعی استفاده کنیم؟

در شرایط کنونی شاید نتوانیم از واسطه گری به شیوه سنتی استفاده کنیم اما با راه اندازی مراکز تخصصی ازدواج و با استفاده از مشاوران می توان برای برقراری ارتباط جوانان و افزایش آگاهی آنها در موضوع ازدواج استفاده کرد. اگر به دنبال موضوع واسطه گری هستیم باید به لحاظ اجتماعی این سرمایه اجتماعی با تکنولوژی و ابزار های به روز احیا شود، برای مثال اپلیکیشن ها و پلتفرم ها و گروه های امن در فضاهای مجازی توسط گروه های مردم نهاد و افرادی که اعتبار اجتماعی دارند می توانند اعتماد مردم را جلب کنند. دقت کنید که این کار نباید دولتی باشد. معتقدم اگر دولت در راه اندازی این گروه ها دخالت کند، آمار ازدواج پایین تر هم خواهد رفت. مسکن، شغل، ایجاد امنیت و رفاه از مهم ترین موضوعاتی است که مانع ازدواج جوانان شده است. دولت ها باید تسهیل کننده ازدواج باشند و امکاناتی را فراهم کنند تا مشکلات و موانع ازدواج از پیش پای جوانان برداشته شود.

فضای مجازی و سایت های همسر یابی چه میزان می توانند در ازدواج جوانان اثر گذار باشد؟

فضای مجازی مانند اینستاگرام، تلگرام یا شبکه های داخلی جایی نیست که جوانان بخواهند از طریق آن به دنبال همسر باشند. معتقدم در فضای مدرن امروز لازم است از ظرفیت فضای مجازی استفاده کنیم، اما برخی سایت های همسر یابی به

فضایی برای کسب و کار تبدیل شده اند. ماهانه هم درآمد بالایی به دست می آورند و عموما برای دوست یابی طراحی شده اند و نمی توانند مبنای خوبی برای همسر یابی باشند. پلتفرم هایی مانند «همدم» که در زمینه ازدواج راه اندازی شده تا حدودی موفق بوده و با اقبال از سوی جوانان روبه رو شده، اما برای راه اندازی و گرفتن چنین سایت هایی موانع و مشکلاتی وجود دارد. به نظرم دستگاه های سیاستگذار به عنوان تسهیل کننده امر ازدواج باید قانون هایی تصویب کنند تا گروه های اجتماعی و مردم نهاد که در موضوعات اجتماعی و خانواده فعالیت می کنند ترغیب و تشویق شوند که بتوانند به فرمت ها و روش های جدید سیستم حمایت از خانواده را طراحی کنند. وزارت خانه ها و سازمان های مرتبط مانند وزارت کشور، وزارت فرهنگ و ارشاد، وزارت ورزش و جوانان، سازمان تبلیغات، نظام روانشناسی، حوزه علمیه و... باید با همفکری همدیگر سیستمی را طراحی کنند که بتواند برای همه اقوام مختلف و با سبک های زندگی متفاوت مورد استفاده قرار بگیرد. ازدواج یک مولفه برای رشد جمعیت است. بنابراین باید به دنبال روش های نو و مورد اقبال از سوی جامعه به خصوص جوانان باشیم و راه را برای آشنایی، انتخاب و ازدواج جوانان هموار کنیم.

در جامعه ای که جوانان خودشان به دنبال انتخاب همسر هستند و معیارها نشان با خانواده متفاوت است، می توان نقش خانواده ها را نادیده گرفت؟ تعارض بین والدین و جوانان در موضوع ازدواج را چگونه می توان برطرف کرد؟

هر قدر ازدواج در ایران خانواده محور و براساس همان نظام های ارزشی پیش برود بهتر است. نقش خانواده ها بسیار مهم است. هر چه آگاهی و دانش خانواده ها درباره شناخت جوانان بالاتر برود مسیر ازدواج برای جوانان هموار تر خواهد شد. متأسفانه ما بین سنت و عصر جدید خودمان دچار تعارض شده ایم. در کلاس های آموزشی پیش از ازدواج، مهم ترین موضوعی که جوانان مطرح می کنند این است که با خانواده های پیشان در انتخاب همسر اختلاف نظر دارند. در گذشته والدین و به خصوص مادران، دختری را برای پرسرشان در نظر می گرفتند یا از طریق دوستان یا آن دختر و خانواده اش آشنا می شدند اما در شرایط فعلی نباید انتظار داشت همه جوان ها به همان شیوه سنتی همسران خود را انتخاب کنند. تعارض بین والدین و جوانان در موضوع ازدواج را فقط با آموزش و فرهنگ سازی می توان برطرف کرد. فرهنگ عامه نسبت به اصل ازدواج فرهنگی خیلی غنی است. اما ایجاد تناسب و رفع تعارضاتمان در فرهنگ فردی و ایجاد تعاملات فردی بسیار پایین است. این تعارض و این عدم فهم مشترک بین نسل گذشته جدید می تواند عاملی برای ایجاد ترس پیش از ازدواج هم باشد. اگر در گذشته انتخاب همسر با کمک والدین و در مجالس مختلف از جمله عروسی، روضه، مراسم عزا و از طریق معرفی خانواده ها انجام می شد اما در شرایط فعلی نمی توان از جوانان خواست تا فقط به این شیوه ازدواج کنند. متأسفانه به دلیل نا آگاهی برخی جوانان از راه های غیر متعارف همسران خود را انتخاب می کنند یا جذب سایت های همسر یابی که دغدغه ازدواج را ندارند می شوند. بنابراین دانش و آگاهی در ازدواج بسیار مهم است و باید در این زمینه فرهنگ سازی کرد تا جوانان بتوانند انتخابی درست و عاقلانه داشته باشند و سال های سال عاشقانه زندگی کنند.

